

Raija Koskinen och
Annika Puustinen

På spaning efter självförtroendet som
flytt – personalen och unga på
ungdomsverkstäder

På spaning efter självförtroende som flytt

—

personalen och unga på
ungdomsverkstäder

Raija Koskinen och Annika Puustinen:

På spaning efter självförtroende som flytt – personalen och unga på ungdomsverkstäder

FSKC Arbetspapper 3/2015

Ab Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området

Publikationen finns i PDF på vår webbplats www.fskc.fi

Helsingfors 2015

ISBN 978-952-7078-03-7

Innehåll

Innehåll	3
1 Inledning och bakgrund	5
2 Självförtroendet i fokus	7
2.1 Självförtroendets betydelse i olika livsskeden.....	7
2.2 Självförtroende och aktiveringspolitik	8
3 Att ha brukarperspektiv	10
3.1 Bikva som metod.....	10
3.2 Primär data samlad i en Bikva-process förverkligat under året 2014 i Raseborg.....	10
3.3 Sekundär data i form av rapporter från andra Bikva-processer inom DelSam.....	11
4 Ungas självförtroende och aktiveringsåtgärder – iakttagelser enligt Bikvans fyra nivåer	13
4.1 Reflekterande unga på verkstäder	13
4.2 Personalen i kläm.....	19
4.3 Ledning med klara målsättningar	25
4.4 Ett politiskt ansvar	26
5 Hoppfullhet inom aktiveringsåtgärder	30
5.1 Rätt att drömma och önska?.....	31
5.2 Att våga pröva på nytt	32
6 Slutord och reflektioner.....	33
Referenser.....	35

1

Inledning och bakgrund

Syfte med detta arbetspapper är att lyfta fram och problematisera de utmaningar som både unga och professionella som arbetar med unga möter då olika arbetsmarknadspolitiska aktiveringsåtgärder förverkligas. Fokus ligger på hur innehållet i verksamheten på ungdomsverkstäderna formas för att möta ungas behov samt de yttre målsättningarna. Dessutom diskuteras dessa åtgärder även i förhållande till politikernas roll.

Diskussionen anknyts till frågan om ungas självförtroende. Vad har självförtroendet för betydelse i olika livsskeden? Vad krävs för att bygga upp ett gott självförtroende? I fall brister på självförtroende gör ett hinder i livet, på vilket sätt kan en få stöd för att bygga upp det senare? Gällande unga som är utanför studie- och arbetslivet, blir det aktuellt att granska innehåll i olika aktiveringspolitiska åtgärder. Frågan är hurdan inverkan deltagande i dessa aktiviteter har för den ungas självförtroende.

Teman som lyfts fram har sitt ursprung i två Bikva-processer som har förverkligats i Raseborgs sysselsättningsenhet under åren 2012 – 2014. Processerna har realiserats inom ramarna för projektet DelSam, som i olika projektfaser har finansierats av regeringens barn- och ungdomspolitiska program (DelSam III hemsidan). Förutom material från Bikva-processerna förverkligat i Raseborg används även rapporten av Bikva-processen som inom ramarna för DelSam har förverkligats med samma målgrupp: 18 – 29-åringar i Österbotten.

Titeln för vårt arbetspapper har fått inspiration av världslitteraturen, av en romansvit bestående av sju volymer, som är skriven av Marcel Proust. *På spaning efter den tid som flytt* överraskar läsaren med mängden detaljer. Skildringen överskrider tidens och ortens gränser även om det på samma gång är konkret fast vid dem. Prousts verk öppnar det samtidigt vackra och smärtsamma i människans liv: att vi blir människor i våra relationer till andra människor; att vi skapar vår självbild, självkänsla och självförtroende i möten med andra; att vi behöver andra för att förstå något av världen vi lever i och för att kunna veta vem vi är. Det kan anses vara absurt att nämna arbetsmarknadspolitiska åtgärder i samband med Proust och hans skönlitterära verk. Dessa politiska åtgärder används för att aktivera människor. De unga som blir objekt och föremål för nutida aktiveringsåtgärder möter en risk att bli förminskade till att enbart höra i någon kategori som bestämts utifrån. Prousts sätt att beskriva människor och att se på tiden och världen påminner oss eventuellt om behovet att betrakta det specifika hos var och en:

”Men om kraften bleve mig beskärđ så länge att jag kunde fullborda mitt verk, skulle jag först och främst visa hur människorna även om de därvid måste te sig groteska, förutom den ringa plats som står dem till buds i rummet, upptar en som är betydligt större, en plats som är omätligt utsträckt, eftersom de likt jättar nedsänkta i årens djup samtidigt har beröring med epoker skilda åt genom en ändlös räcka av dagar – en plats i Tiden.”
Proust (1993, 400) Den återflutna tiden; sjunde delen i romansviten. (Original 1927)

För att inleda diskussionen om självförtroende, behandlas i första kapitlet en del litteratur inom området. Olika perspektiv tas fram på hurdan betydelse självförtroende samt självkänsla har i olika skeden av livet. Diskussionen kopplas vidare till hur olika aktiveringsåtgärder motiveras inom arbetsmarknadspolitiken. Det andra kapitlet ägnas åt att presentera Bikva (Bikva är en förkortning av ”Brugerinddragelse I KVAlitetsvurdering”, Brukarmedverkan i kvalitetsutveckling) som metod och för att redogöra för skrivprocessen samt för data som använts. Iakttagelser relaterade till ungas självförtroende och aktiveringspolitik lyfts fram i kapitel tre. Kapitlet har strukturerats enligt Bikvans fyra nivåer: brukare, personal, ledning, politiker. Vidare fokuseras diskussionen i kapitel fyra till hurdana möjligheter personal som arbetar med unga har att stöda dem inom ramarna för aktiveringspolitik. För att implementering av aktiveringspolitiska åtgärder skulle ge förväntade resultat, förutsätts att en ung individ i sitt eget liv vågar och vill pröva på nytt. På vilket sätt kan personalen i ungdomsverkstäder skapa en atmosfär av hoppfullhet bland unga som inte har hittat sin plats i utbildning eller i arbete? Vad borde göras för att unga skulle våga drömma, önska och planera sin framtid? På vilket sätt kan de unga stödas så att deras drömmar kunde ha en förankring till realistiska möjligheter? Arbetspappret strävar till att lyfta fram iakttagelser relaterade till dessa frågor. Diskussionen avrundas med sammanfattning och reflektioner i kapitel fem.

Vi tackar varmt alla unga samt personal, ledning och politiker som i Raseborg deltagit i Bikva-processen, som i detta arbetspapper har använts som primär data. I och med att verksamheten i Raseborgs sysselsättningsenhet erbjuds både på finska och svenska, finns det med citat på båda språk (en del citat översatta för att garantera anonymiteten).

2

Självförtroendet i fokus

Ett sätt att fokusera på självförtroende då det gäller unga och verksamhet på ungdomsverkstäderna är att öppna kort diskussion om empowerment. Enligt Turunen (2012, 29; se även Kuure, 2015, 10-13) är empowerment ett populärt begrepp som i dagens samhälle används i många olika sammanhang. I förnyandet av ungdomsstrategin i EU lyfts det fram inklusion och empowerment som centrala begrepp. Kuure (2015, 12) anser dock att i jämförelse med diskussion i Finland är diskussion om empowerment mera politisk laddad i EU än i Finland. Siitonen (1999) anser på basis av en teoretisk analys att empowerment utgör en process som utgår från individen själv (se även Räsänen, 2006). Turunen menar att det inte finns en lämplig översättning för empowerment på svenska, och på grund av detta används oftast det engelska begreppet. Turunen (2012, 31) sammanfattar på basis av Siitonen (1999) empowerment enligt följande:

”Individen blir således inte empowered med tvång som kommer utifrån eller som resultat av någon annans beslut. Empowerment är en process eller kedja av händelser som dock kan vara beroende av omständigheterna i den omgivningen där individen befinner sig. ... -- ... en empowered människa har hittat sina egna resurser.”

2.1 Självförtroendets betydelse i olika livsskeden

Självförtroendet är en av de centrala element i empowerment. Vårt självförtroende, lika som självkänsla, självbild och identitet formas i sociala sammanhang i vilka vi befinner oss i olika livsskeden (Siitonen, 1999, 130 -140, även Koskinen, 2015). Siitonen (1999) har i sin teoretisk model beskrivit delprocesser av empowerment som är centrala för individens möjlighet att bli empowered. Fyra kategorier som innefattar dessa betydelsefulla delprocesser är målsättningar, föreställningar om förmågor, kontextföreställningar samt emotioner (översättningar enligt Turunen, 2012, 32 - 36). Dessa delprocesser har sammanfattats kort i tabellen nedan (i originalkällan en mera omfattande tabell på finska: Siitonen, 1999, 157)

Målsättningar	Föreställningar om förmågor	Kontextföreställningar	Emotioner
<ul style="list-style-type: none">• önskvärda tillstånd i framtiden• frihet• värderingar	<ul style="list-style-type: none">• jaguppfattning (självbild, självkänsla, identitet)• självförtroende och självrespekt• effektivitetsföreställningar• självreglering• ansvar	<ul style="list-style-type: none">• acceptans• uppskattning• tillit• respekt• atmosfär• handlingsfrihet• autenticitet	<ul style="list-style-type: none">• reglerande och energiskapande verksamhet• positiv laddning• hoppfullhet• att lyckas och att misslyckas• etik

I processen av empowerment är alla dessa ovan beskrivna delprocesser även relaterade till varandra vilket innebär att en viss delprocess kan vara avgörande med tanke på andra delprocesser (Siitonen 1999, 118-119). Empowerment-processen har positiv inverkan för individens (eller gruppens) förmåga att påverka sin livssituation gällande personliga, sociala, ekonomiska och politiska faktorer (Räsänen, 2006, 79). Enligt Adams (2008, 17) är Empowerment:

"the capacity of individuals, groups and/or communities to take control of their circumstances, exercise power and achieve their own goals, and the process by which, individually and collectively, they are able to help themselves and others to maximize the quality of their lives."

Självkänsla och självförtroende lyfts fram som centrala begrepp i en analys gällande social förstärkning inom olika serviceformer som erbjuds unga som är i risk för marginalisering (Kuure 2015, 32). Kärnan i social förstärkning (sosiaalinen vahvistaminen) består enligt honom av tre områden, inom vilka unga borde få stöd:

- Interaktionsförmåga och social handlingsförmåga (vuorovaikutustaidot ja sosiaalinen toimintakyky)
- Självkänsla och självuppskattning (itsetunto ja itsensä arvostaminen)
- Livskompetens och delaktighet (elämäntaito ja osallisuus).

2.2 Självförtroende och aktiveringspolitik

Aktiv arbetsmarknadspolitik är och har i decennier varit ett betydande sätt att hantera arbetslöshet i utvecklade industriländer (Aho, 2014; Koistinen, 2014; Sihto, 1994). Enligt Aho (2014) startade den moderna aktiveringspolitiken i Finland 1972, med införandet av arbetslöshetsförsäkring och andra reformer av arbetsmarknadspolitik. Sedan den tiden har arbetsmarknadsutbildning och stödsysselsättning varit en del av repertoaren av åtgärder, vilka har kontinuerligt utvecklats. Från och med 1994, ägde en tydlig vändning i arbetsmarknadspolitik rum, med aktivering och incitament att arbeta som nyckelord. Villkor för sociala förmåner skärptes. (ibid.) Koistinen (2014) drar slutsatsen att aktiva arbetsmarknadsåtgärder nuförtiden används ofta med socialpolitiska syften.

Aho (2014) påpekar att genomsnittliga effekter av aktiva arbetsmarknadsåtgärder för senare anställning av deltagarna har vanligtvis varit ganska blygsam eller ibland till och med negativa. Han menar att resultatet inte beror på en allmänt dålig kvalitet på aktiveringsprogram, men att den avgörande faktorn för effekterna är att aktiveringsåtgärderna inte riktas rätt enligt behov. Med andra ord, för att få arbete. Många av deltagarna behöver inte det som är åtgärden, eller behöver något annat.

Det har funnits en växande oro för risken för social utslagning bland unga i Finland. Ungdomar i Finland är i allmänhet väl utbildade. Men av 20 - 29 åringar är omkring 110 000 sådana som har bara en grundläggande utbildning och 55 000 ungdomar är arbetslösa arbetssökande (Nuorisotakuu hemsidan).

Samhällsgarantin för ungdomar, ungdomsgarantin trädde i kraft den 1.1.2013 som ett spjutspets projekt enligt regeringsprogrammet (Nuorisotakuu hemsidan). Innan den nuvarande valperioden har ett liknande program som ungdomsgaranti använts för att hantera ungdomsarbetslösheten från år 2005 (Nuorten yhteiskuntatakuu). Utvärderingen om effekterna av denna aktiveringspolitik för ungdomar visar att deltagande i verksamheten ökade tillfälligt dagarna av att vara på jobbet, men resulterade inte till riktiga anställningar. (Nuorisotakuu hemsidan; även Gretschel et.al. 2014)

Enligt ungdomsgarantin (Nuorisotakuu hemsidan) ska alla ungdomar förse med ett jobb eller en utbildning, en studieplacering, en verkstad eller en rehabilitering senast tre månader efter att de blivit arbetslösa. Den tväradministrativa garantin ska erbjuda detta för alla under 25 år, samt nyutexaminerade under 30 år. Garantin är baserad på offentlig-privat -partnerskapsmodellen, där unga vuxna själva är aktiva spelare, som är ansvariga för sin egen framtid. (Ibid., Även Gretschel et.al. 2014)

Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar för ungdomsgarantin, som består av olika delar: garanti för anställning, utbildning, programmet för att stöda unga vuxnas färdigheter, ungdomsverkstad och uppsökande ungdomsarbete. Ungdomsgarantin genomförs i samarbete av arbets- och näringsministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. (Nuorisotakuu hemsidan) Under året 2013 deltog sammanlagt 14 720 unga i verksamhet på ungdomsverkstäder (Kuure, 2015, 8). Han sammanfattar målet enligt följande:

”Työpajatoiminnan tarkoituksena on työnteon ja siihen liittyvän valmennuksen avulla vahvistaa yksilön arjenhallintataitoja ja kerryttää hänen osaamistaan sekä sitä kautta parantaa hänen valmiuksiaan hakeutua koulutukseen tai työhön.”

3

Att ha brukarperspektiv

”Vid utvecklandet av service för ungdomar är det viktigt att de själva involveras i arbetet. De är experter på sitt eget liv och det är deras liv det gäller. Samverkan med ungdomarna bör utgå från deras kunskap om servicen och deras förståelse av sin situation som brukare av service (se bl.a. Virtanen et al 2011). Samtidigt stärks då också deras medborgarskap; de uppmuntras till att vara aktiva medborgare i framtiden. Upplevelser av delaktighet leder till större färdigheter och intresse för mera aktivitet och delaktighet; utvecklingen kommer in i en process som kan kallas en ’god spiral’. Delaktighet är alltså både ett medel och ett mål.” (Björkenheim et.al. 2013, 13)

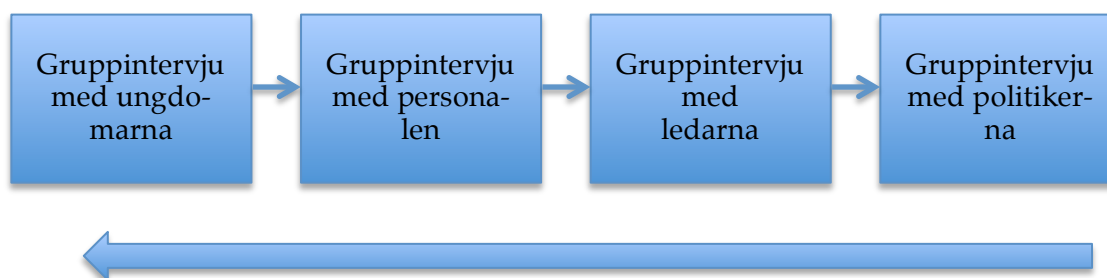
3.1 Bikva som metod

BIKVA-modellen (”Brugerinddragelse I KVALitetsvurdering” Brukarmedverkan i kvalitetsutveckling) är en form av värderande forskning där alla centrala intressenter är inblandade i en process av flera intervjuer där data från varje intervju är organiserad och analyseras för att diskutera i följande intervju (Krogstrup, 2004; se även Puustinen, 2015; Backman & Nyman, 2014, 6 -7; Björkenheim et.al. 2013, 23 – 25, 43 - 46). Att ha brukarperspektiv med i forskning och i utvecklingsarbete har blivit allt mer vanligare. Det har lyfts fram behovet att av diskutera vad allt det innebär och i hurdana roller brukarna är med och på hurdana villkor (se t.ex. Beresford, 2013; även Adams, 2008).

3.2 Primär data samlat i en Bikva-process förverkligat under året 2014 i Raseborg

BIKVA-processer har realiserats två gånger i Raseborg under projekthelheten DelSam. Den första anordnades under 2012 under pilotfasen av projektet då den nya sysselsättningsenheten startades (Björkenheim et.al, 2013, 23 – 25). Den senaste ägde rum under våren 2014 (Puustinen, 2015). Den tog en längre tid, sammanlagt 9 månader. I december 2013 ordnades det ett infotillfälle i Raseborg för både unga och personalen om Bikva-processen och för att diskutera målet med den. Alla intervjuer förverkligades under våren 2014 (Puustinen, 2015).

BIKVA PROCESSEN

Resultat av hela utvärderingen presenteras

Hela processens resultat presenterades på ett gemensamt tillfälle i september 2014 för unga, personalen och samarbetsparter. Då samlades det feedback av hela Bikva-processen. Resultat av själva Bikva-processen beskrivs mera i detalj i ett examensarbete för högre yrkeshögskoleexamen (Puustinen, 2015).

I och med att det i Raseborg var frågan om en uppföljning av Bikva utvärdering gjort under året 2012 (se Österlund-Holmqvist & Söderström, 2013) planerades Bikva-processen 2013 på basis av dess resultat. Dessutom togs det i beaktande de utmaningar som ansvariga för verksamheten upplevde som mest aktuella för att kunna vidareutveckla den unga verksamheten. Som resultat av detta, blev fokus på hurdana målsättningar ställs av samarbetsparter (t.ex. TN-byrå, FPA, hälso- och sjukvård) för verksamheten och för de unga som deltar samt hur samarbete mellan olika instanser fungerar. Som en central utgångspunkt till hela processen var dock hur unga själva upplever verksamheten. Det förverkligades två gruppintervjuer med unga, en på finska, en på svenska; sammanlagt 17 ungdomar deltog i dessa tillfällen (Puustinen, 2013; 2015). Det har således varit avgörande för hela processen vilka teman unga i intervjuer har lyft fram (jämför Krogstrup, 2004; Högnabba, 2008, 37 - 42).

Verksamheten i Raseborg har målmedvetet utvecklats under hela den tiden som Bikva-processen har varit aktuell. Ett stöd av ledningen samt av politikerna anses vara en central förutsättning att användning av Bikva-metoden ger önskad utvecklingseffekt för verksamheten (Högnabba, 2008, 44). Att färdigställa Bikva-relaterade dokument, har tagit tid och medan skrivande har pågått, har utvecklingsarbetet pågått och en del saker som har lyfts fram under processen har kunnat förverkligas inom verksamheten (Puustinen, 2013; 2015).

3.3 Sekundär data i form av rapporter från andra Bikva-processer inom DelSam

Som sekundär data har använts två färdiga rapporter som har publicerats inom projekthelheten DelSam. Raseborgs stad har varit med i DelSam-projekt från och med pilotprojektet som var aktuell under tiden 1.9.2012 - 28.2.2013 med förlängning till 30.4.2013 (Björkenheim et.al. 2013). Då förverkligades en Bikva-process på ungdomsverkstad Koi och Fixar-Malte. Bikva-processen upplevdes som ett bra stöd för att utveckla en ny verksamhet. I gruppintervjuerna som ordnades både på finska och svenska deltog sammanlagt 11 ungdomar. Då lyftes Bikva-processens resultat fram i ett DelSam-seminarium, där även ungas röst kom fram genom deras egna presentationer (ibid. 29 - 39). I och med att DelSam-projekt under den andra

finansieringsfasen fick spridning till Österbotten förverkligades det på hösten 2013 en Bikva-process på JobCenter (Backman & Nyman, 2014). Sammanlagt sju unga deltog i intervjuer, som ordnades vid två olika tillfällen. I Bikvans andra nivåer fick personal, sektorövergripande arbetsgrupp samt politikerna (stadsstyrelsen i Kristinestad) ta del av materialet och medverka i diskussionen.

4

Ungas självförtroende och aktiveringsåtgärder – iakttagelser enligt Bikvans fyra nivåer

Iakttagelser dragna av flera Bikva-processer (Puustinen, 2015; Backman & Nyman, 2014; Österlund-Holmqvist & Söderström, 2013) har i detta kapitel strukturerats enligt Bikvans fyra nivåer: brukare, personal, ledning, politiker. Olika teman som har kommit fram i enskilda processer har således sätts tillbaka till strukturella sammanhang där alla aktörer har sina egna roller. Fokus är på praktisk verksamhet och på praktisk kunskap i vardagliga situationer (jämför Adams, 2008). Målet är att beskriva hur aktiveringspolitik implementeras i praktiken genom enskilda åtgärder samt vad det innebär för olika aktörer (jämför Flyvbjerg, 2001, 138; Eubanks, 2012). Med tanke på målgruppen unga, är specifikt fokus på hurdan inverkan deltagande i aktiveringsåtgärder har för deras självförtroende (jämför Siitonen, 1999; Kuure, 2015).

4.1 Reflekterande unga på verkstäder

I följande sammanfattas ungas reflektioner om deras kontakt med personal och myndigheter, aktiveringsåtgärder i praktiken samt hur de ser på alternativ och möjligheter i sitt eget liv. Val av teman som behandlas har sitt ursprung i materialet samt hurdana element anses vara viktiga för att människan får stöd för sitt självförtroende. Ungdomars syn på deras egen livssituation samt på verksamheten på ungdomsverkstäderna är på många sätt tudelade.

Personal som viktig resurs

Ur ungdomarnas intervjumaterial i alla Bikva-processer framkom det, att ungdomsverkstaden var viktig för de flesta (Puustinen, 2015; Backman & Nyman, 2014; Björkenheim et.al. 2013; mera allmänt, se t.ex. Kapanen, 2015). De unga upplevde att det var bra att komma bort hemifrån och att kunna förtjäna lite pengar. De unga upplevde själva att de mådde bättre när de hade en plats att komma till och att ha något annat att göra än bara sitta hemma. Handledarna på verkstaden fick mycket beröm av de unga och handledarna upplevdes som hjälpsamma och motiverande: "Mutta kyllä nää ohjaajat täällä näin oikeasti tukee ja auttaa tosi paljon ja kannustaa meitä tekemään asioita." (Puustinen, 2015) På samma sätt upplevde unga som deltar i JobCenters verksamhet i Österbotten (Backman & Nyman 2014, 14):

"Det ordnar sig alltid när man far dit."

"De ställer alltid upp."

"Man kan ju fråga vad som helst och dom gör vad som helst."

De unga upplevde att personal som de hade daglig kontakt med på verkstaden stötta dem på många sätt. Det var också personalen syn på ungas stödbehov: "De unga kan behöva psykosocialt stöd på många olika livsområden, så som det egna jaget, ekonomi, samhällskunskap, intressebevakning samt arbete och studier" (Backman & Nyman, 2014, 12 - 13). Arbetet med de unga på JobCenter handlar om att gå igenom de olika livsområden och att fokus sätts på de områden där de unga behöver hjälp och stöd, vilket kan variera beroende på de ungas livssituation. Personalen på JobCenter arbetar med bl.a. följande frågeställningar i kontakten till de unga som de bemöter: Var står jag i mitt liv? Vad vill jag? Hur uppnår jag det jag vill? Hur sköter jag om mig?

De unga i Raseborg uppskattade, att största delen av stödtjänsterna de anlidade var koncentrerade till Toli-huset (Puustinen, 2015). Det är sammanslagning av olika serviceformer som betonas i framtiden, menar Kapanen (2015). Eftersom de unga litade på personalen, önskade de också att personalen skulle ha större befogenhet att förhandla med andra myndigheter i beslut gällande de ungas framtid. För de unga kändes det svårt att ensamma kontakta olika myndigheter. (Puustinen, 2015; även Backman & Nyman, 2014). Olika myndigheter upplevdes som mera avlägsna och även skrämmande. Diskussionen bland de unga visade också att de var fundersamma och kanske lite oroliga hur de i framtiden skulle klara sig självständigt då de inte mera får hjälp och stöd av personalen:

" No kaikki melkein onnistuu niin kuin täältä. Täällä on sosiaalityöntekijä ja sitten se auttaa samalla niissä kela hommissa ja tälleen niin kun kaikki palvelut on edessä mitä voi olla."

"nu sköter dem allt väl här, fast jag har inte sett så mycket då det har gällt mig, de har inte fråga mig att kan du komma hit att vi har papper att vi skulle fylla i"

"har inte så mycket med dem (arbetskraftsbyrå och kela) att göra, det är nog inte den roligaste platsen att ringa åt, när man far att tiggas pengar, inte har jag på det sättet kontakter dit dom sköter det för det mesta."

"...ofta om man får något sådant papper som man inte vet vad man borde göra med, då kan man gå till X. De håller ens hand genom hela pappret."

Ledningen och samarbetsparter i Raseborg lyfte även fram vad allt det har betytt i kommuner då andra myndigheter har utvecklade sina tjänster så att tillgång till personlig kundbetjäning har minskat:

"Kela, och Arbetskraftsbyrån så dom försöker ju nog ha minimal kundkontakt. Du skall sköta allt självständigt på nätet så. Där går ju inte bara att ringa ett samtal och få en fin god handledning. Så där har ju nog kommunen fått ta över den en stor del. För de här som behöver mera stöd och hjälp."

På den praktiska planen blir det mycket ansvar för personalen som dagligen jobbar med unga att fungera som förmedlare och hjälpa med att sköta ärenden (se även Ahonen-Walker & Pietikäinen, 2014, 72 – 73). I Raseborg uttrycktes detta enligt följande:

"Det finns en tant där på kela som är min kaveri. Om jag har nån så brukar ja kika in att är hon där på jobb idag så då far vi dit annors så far vi inte dit. För hon är bra, hon förklarar så att ungdomen förstår liksom."

"Dom (unga) behöver att den där människan sitter bredvid och förklarar annors så säger dom jo jojojo i telefon och sen int vet jag vad jag skall göra, panik!"

"Jag tycker att dom får jätte bra information jag igen. Allt vad som gäller dem så nog är alla och förklarar. Men sen är det ju fast i vad klarar man av att ta emot och vad kommer man ihåg efteråt. Det har vi ju märkt många gånger att man har berättat och förklarat att här är det och det. Och en 15min efteråt så är allt borta. Det är ju deras upplevelser de kan ju inte rå för det."

"Nå några av dem har levat ett så skyddat liv på ett sätt att det har funnits någon annan som har skött om allt från första början, föräldrar eller socialtanten. Eller bostad på barnhem. Sen är ju som sagt de flesta kan följa med ett spel och spela på datorn men de kan inte ta emot en muntlig information "

I Raseborg blev de unga att fundera på hurdant ansvar de själva har att sköta sina ärenden (Puustinen, 2015). De var nöjda med all hjälp de kunde få, men samtidigt uttryckte de en del osäkerhet om vad allt det innebär:

"Kaikki on tarjolla mutta sitä että osaako ite ?"

Intervjuaare: upplever ni att det är jobbigt när det är så många som påverkar ert liv?

Ungdom 1: inte tänker jag så mycket på det

Ungdom 2: det kommer via X, vi står inte i mitten, vi står bakom TOLI,

Ungdom 1: vi har mindre makt

Ungdom 2: inte mindre makt men mindre med responsibility.

Att ha mindre ansvar i sina egna ärenden kan eventuellt bli ett hinder med tanke på ens möjlighet att förstärka sitt självförtroende. Siitonen (1999, 141-142) menar att

finns det ett samband mellan empowerment och att bära ansvar både för personligt och gemensamt välmående. Turunen (2013, 34) sammanfattar på basis av Siitonen:

”Individens föreställningar om sina förmågor och sin effektivitet anknyts med de valen som hon gör. Viktigt med tanke på empowerment är att individen tror på sig själv och sina möjligheter att uppnå ett mål. Genom självreglering kan individen handla på ett sätt som hjälper henne att uppnå sitt mål.... - - ... Medan individen handlar måste hon också bära ansvar. ... - - ... Således främjas empowerment-processen av att individen tar och bär ansvar. Att bära ansvar hjälper till att skapa mening i livet.”

I Österbotten (Backman & Nyman 2014) beskrev personalen sina omfattande insatser enligt följande: *”Vi hjälper ju med allt egentligen, vi kartlägger hela deras situation, vi går in och jobbar inom de områden där de behöver hjälp.”* En speciel utmaning för personalen som jobbar i nära kontakt med unga är att veta när den unga kunde egentligen komma vidare förhoppningsvis i en positiv cirkel (Kuure, 2015, 20) och hur de bäst kunde stödas till att använda sina egna resurser. Svårighetsgraden ökar ännu genom att ungas situationer och stödbehov varierar så stort. Med tanke på självförtroendet är det i praktiken frågan om att kunna erbjuda flexibelt sådana element som Siitonen (1999) beskrivit som centrala för en verksamhetsmiljö som möjliggör empowerment. Kuure (2015, 19) betonar betydelsen av konkret aktivitet genom att använda sig av ett begrepp *”minäpystyvyys” (self-efficacy)*.

Aktiveringsåtgärder i praktiken

Som orsak att delta i verksamheten lyfte unga i Raseborg fram att det är frågan om en kombination att få pengar och att ha någonting att göra.

”Mä on ainakin ottanut tän pelkkänä työpaikkana että saa rahaa elämiseen”

”Pakotus... Leikkaus toimeentulotukeen”

”Vähän sama homma sanottiin että nimi paperiin tai rahahanat menevät kiinni. Ei siinä sitten ollut vaihtoehtoa.”

Många unga uttrycker ändå ett klart behov för förändring i deras liv och att få rehabilitering: *”Bra att få dygnsrytmen i skick”*. De unga i Raseborg ansåg också att man skulle kunna pressa kompisarna att delta genom att hota minska dagpenningen. Att det ställs krav på unga, upplevdes överlag som positivt. Aktiveringspolitik får således stöd av unga. På den praktiska nivån önskade de även att personalen skulle aktivare uppmuntra de unga att delta i verksamheten som ordnas. I följande citat (Puustinen, 2015) diskuterar två unga sitt deltagandet i verksamheten:

Ung A: "Lähtisittekö pois täältä jos pakotettaisi tekemään asioita? Menisittekö kotiin?"

Ung B: "Paha sanoa."

Ung A: "Onko sinulla intoa nyt tällä hetkellä olla täällä?"

Ung B: "Joo, saa rahaa."

Ung A: "Rahan takia kaikki siis täällä on. Ei siis pieni pakotus olisi pahasta. Ihan vain koska. Kaikkihan ne rahat haluaa joka tapauksessa. Vaikka joutuu tekemään ja jos ei tee niin ihan turhaa tänne tulla tänne istumaan. Jokainen tulee tänne joka tapauksessa sen rahan hakemaan, koska ei kukaan täällä vaan muutenkaan ole vaan kuntoutumassa. "

"Ja sitten kun annetaan mahdollisuus sluibata miksi ei sluibais kun saa sen rahan istumallakin."

Gällande tidsramar som ingår i aktiveringspolitik (jämför Ungdomsgarantin) upplevde unga i Raseborg att 3 månader är en lång tid att vänta förrän de har möjlighet att komma till verkstaden. Detta konstaterade även personalen och ledningen gällande flera verkstäder. Ett citat av samarbetsparter i Raseborg beskriver frustrationen:

"Jag tycker att det är så frustrerande att varför måst vi vänta bara för att det finns den där tre månaders gränsen. Så vi måst vänta de där tre månaderna innan vi kan börja göra någonting. Tre månader är mycket!"

Sedan angående tiden på verkstaden upplevde unga att det fanns en press för att få dem snabbt vidare. De unga i Raseborg upplevde att de förväntades snabbt gå vidare genom att söka sig till en studie-, eller arbetsplats. En del upplevde att detta krav fanns oberoende av om det finns någon meningsfull aktivitet efter verkstadstiden.

"Niillä on ainakin tavoite että jos sä et ole ammattikoulua tai mitään koulua käynyt niin jossain vaiheessa kävis jonku vuoden koulutuksen tai jotain."

"jag börjar tro att det är tiden för oss att fara härifrån."

"de vill nu ha nya människor hit, det är ingen skillnad om du har jobb eller inte."

Angående tidsramar inom aktiveringspolitik som påverkar ungas framtidsplaner, lyfte personalen i Raseborg fram åldersgränsen gällande arbetsmarknadspolitisk utbildning. Många unga som inte har goda erfarenheter från skolan, söker hellre alternativ att komma in i arbetslivet utan att behöva läsa mycket: *"sinne on nyt hirvee tunku ne odottaa nyt sitä 20 v, että ne pääsis työvoimapolitiittiseen kolutukseen kun siellä ei tarvii lukee."*

Ungas syn på alternativ och möjligheter i sitt eget liv

I gruppintervjun med de unga i Raseborg diskuterades även målet med tiden på verkstaden ur de ungas perspektiv (Puustinen, 2015). De unga upplevde att det var viktigt att få dygnsrytmen under kontroll. De ansåg det också vara viktigt att få försöka sig på olika verksamheter för att få en bättre inblick i framtida möjligheter. De önskade också att få besöka fler arbetsplatser och skolor:

"Pitäisi keksiä näitten tekemisen pohjalta mitä haluaisi tehdä tulevaisuudessa. Että saa kokeilla kaikkennäköistä että mitä niinku miksi lähtisi ehkä opiskelemaan sitten tän jälkeen. Tai miksi ei töihinkin vaikka.."

"sitä halusin sanoo, ett se olis hyvä jos me on oltu yhdessä paikassa olis parempi jos voitais käydä kattomassa lisää työpaikkoja"

"täällä tavoite on rytmin löytäminen ja sitten näitten tekemisen kautta se löytää mistä ite tykkää ja on kiinnostunut."

I gruppdiskussionen funderade de unga också på sina framtidsplaner. De flesta hade tänkt sig någon form av utbildning även om de hellre skulle ha valt att bara jobba med någonting utan att studera. Några av de unga hade haft en jobbig skoltid och ville därför i stället hitta en arbetsplats.

"det kan man ju säga, efter 10 år i skolan början man vara lite skoltrött på saken"

"jag skulle hellre ta arbete än skola men de säger att det är svårt att hitta bra arbete utan utbildning men jag skulle nog hellre vilja arbeta."

"En ole hirveästi miettinyt silleen pidemmän päälle. Päivä kerralla ja kattoo mitä tulee vastaan. Paha sanoa yhtään. Pitäisi päästä duuniin tai jotain vastaavaa. Ei työnhaku helppoa ole."

På basis av innehållet i Bikva-processer (Puustinen, 2015; Backman & Nyman, 2014; Björkenheim et.al. 2013) kan man dra slutsatsen att de åtgärder som gjorts bra motsvarar de allmänna mål som beskrivs för ungdomsgarantin: "att stärka ungdomars livskunskap och social delaktighet, ge tidigt stöd och främja ökad stadig social medvetenhet och lära genom att göra" (Nuorisotakuu hemsidan; även Lipponen, 2015).

Lähteenmaa (2014) rapporterar om liknande resultat baserad på individuella intervjuer. Många deltagare upplevde nyttan av aktivering särskilt i ungdomsverkstäder som hade kreativa och kollektiva aktiviteter. Ungdomar beskriver hur deltagandet i verkstaden har stött dem ur depression och hjälpt dem att växa i självförtroende; "Här blev jag nästan en människa igen"; "Jag lärde mig social kompetens"; "Jag fick nya vänner"; "Jag slog min rädsla". Två saker upprepas i

dessa beskrivningar: sinnestillstånd och psykiskt välbefinnande har förbättrats samt trivsel. Således är ett av de officiella målen för verkstäderna nått. Enligt Lähteenmaa finns det mindre bevis för att verkstäderna skulle stödja dessa ungdomar till sysselsättning (ibid.) I detta avseende är inte resultat något annorlunda än i aktiveringspolitiska åtgärder mera allmänt (jämför Aho, 2014).

Enligt personalen i Raseborg har unga ofta svårt att hantera pengar och har orealistiska planer med sin ekonomi (Puustinen, 2015). De unga kunde t.ex. planera utlandsresor med pengar de fick av socialbyrån. De unga ville inte delta i arbetsprövning eftersom de fick mindre pengar, och de ville inte söka in till skolor för då skulle de igen gå miste om pengar. Personalen berättade, att de dagligen jobbade med dessa frågor och försökte skapa förändring i de ungas inställning till pengar. (ibid.)

”Så dom har kommit in i det här redan, att dom får 9 euro varje dag dom är här X timmar, dom får rese-ersättning och sånt som försvinner om de far på arbetsprövning. Så ett bonus försvinner för att dom far ett steg vidare till rätt riktning. Så då borde arbetsprövning då vara 18 euro. Så då skulle dom ha någonting att sträva till.” (ibid.)

4.2 Personalen i kläm

I följande sammanfattas personalens reflektioner om deras arbete med unga på verkstäder samt deras kontakt med olika samarbetsparter. Vidare behandlas personalens syn på olika aktiveringsåtgärder i praktiken samt hur de ser på alternativ och möjligheter att utveckla verksamheten för att bättre möta ungas behov. Med tanke på empowerment är personal som dagligen möter unga i nyckelroll att skapa förutsättningar för empowermentns olika delprocesser (jämför Siitonen, 1999, 157).

Att ta emot ungas råd för att utveckla innehållet i verksamheten

Gällande innehåll i verksamheten upplevde unga i Raseborg (Puustinen, 2015) att det ofta görs någonting på verkstäder bara för tidsfördriv samt för att hålla unga sysselsatta utan att arbetet skulle ha någon betydelse: ”Små fysiskt arbete små saker som ingen skulle egentligen behöva. Det är att hålla oss ockuperade för dem fyra timmar som vi är här”. Mest tyckte unga om att laga mat och att kunna göra något fysiskt och föra att få prova på olika saker. De tog även ställning på hur verksamheten kunde konkret utvecklas (se även Björkenheim et.al. 2013, 24). Deras önskemål presenterades i Bikva-processens olika faser till personal, ledning och politikerna (Puustinen, 2015). Deltagarna önskade 1) Lika regler för alla 2) Tidsplan 3) Möjligheten att påverka beslut som görs om verksamheten 4) Möjlighet att besöka

mer verkliga arbetsplatser 5) Inga kortspel 6) Skapande verksamhetsformer, såsom musik 7) Kurser inom verkstaden, såsom språkkurser. Sätter man ungas kommentarer i ett större referensram, blir det tydligt hur viktigt det är att det som görs har någon betydelse och att man kan hitta sin egen roll i en gemenskap.

Personalen i Raseborg blev inte förvånad över de ungas kommentarer om verksamheten. De har hört liknande kommentarer redan tidigare av de unga (se även Björkenheim et.al., 2013). I Raseborg ansåg ledarna att ungas förslag på läsordning var en bra idé för att strukturera arbetet (Puustinen, 2015). Det hade personalen i viss mån även gjort. Personalen upplever ändå att de försökt med olika former av verksamhet, men att de unga inte varit intresserade då.

”Alla har dom gått skola, dom förstår sig på en läsordning dom förstår sig på pauser när det är på en läsordning. Att utnyttja sådana system som finns redan i ryggraden på de här ungdomarna.”

”Ja sä olet kokeillut eri workshoppeja ja näin ja me ollaan nähty se tosiaan että nyt tänään tehdään näin. Voi v### mä en ainakaan tee mitään. Tee ite. Että saadaan ne kiinnostumaan ja tää on koko ajan sellaista taidetta saada ne mukaan.”

Personalen på verkstäder jobbar med unga som kanske gärna kommer till verkstaden men som inte är färdiga att delta i aktiviteter som ordnas. Ofta är det frågan om i hurdant skick de unga är. För de unga kan det betydelsefulla vara i det sammanhanget verkstaden (miljö, andra unga samt vuxna) som erbjuder alternativ även om de inte aktivt gör något. I Raseborg (Puustinen, 2015) reflekterade personalen över detta då resultat av ungas intervjuer presenterades:

”Siinä oli yks mikä pisti silmään. Mmmm... Niin toi ensimmäinen toi. ”On kivempi täällä on kuin olla kotona tekemättä mitään.” Tää on tullut monelta. Vaikka ne ei täällä halu tehdä mitään.”

”Int vill jag göra det där, jag vill göra det där. Liksom alla har så eget, dom har så dålig självkänsla så dom vågar inte ens prova. För det är något som de inte kan.”

I diskussionerna med de unga om kortspel på verkstaden, kom det fram att de unga upplevde att reglerna på verkstaden inte gällde alla. De unga tyckte det var orättvist. De reflekterade länge över problemet och hade även lösningar. Unga kom med ett förslag om en läsordning till verkstaden, där det skulle stå klart och tydligt vilket program som gäller och när det är paus. Unga förväntade att personalen skulle uppmuntra dem mera:

”Niinhän se on peruskoulussakin. Jos sä olet matikkatunnilla niin ei sun tarvitse laskea mutta sun on pakko olla paikalla.”

”mä oon huomannut että toisilla ihmisillä on niin paljon rennommat säännöt niin kuin jos ei sano suoraan vaan mä en jaksa tehdä tätä niin ohjaaja sanoo saman tie että nojaa käy sitten ylös pelaa. Niin se tulee ohjaajien suusta silloin. Niin siitä pitäisi just tulla sitä kannustusta että yritä nyt vielä vähän aikaa”

”...eikä kysytä ketä kiinnostaisi lähteä nyt tekemään näin. Vaan nyt me lähdetään tekemään näin, ja sitten kaikki tulee sinne ja istuu sitten siinä ja katsoo kun kaikki muut tekee, vaikka jos ei ite halua tehdä mutta se että ei ole sitä toista mahdollisuutta.”

Personalen i Raseborg konstaterade att de unga har helt rätt när de säger att alla inte har samma regler. Personalen anser att de unga måste ha olika regler för de är olika och vissa på verkstaden är i dåligt psykiskt skick. De ansåg att man inte kan ha samma regler för de som mår psykiskt dåligt som för de som mår bättre.

” Toi on ihan totta koska nää on niin erilaisissa tilanteissa eri ihmiset.”

”Että se rajojen vetäminen on ollut tässä vähän haasteellinen. Sitten kun tää ryhmä on aika sekalaista että siellä on tosi huonossa kunnossa olevia ja sitten on niitä jotka tarvii vaan vähän potkia perseelleen ja töihin tai kouluun. ”

Vardagsutmaning att möta unga i olika livssituationer

Personalen upplever att den blandade gruppen skapar stora utmaningar. De anser, att de inte alltid har det kunnande som den unga behöver samt påpekar att verkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. De anser, att de skulle behövas normal ungdomsverksamhet för de unga som mår bättre. De ansåg också att en blandad grupp har både för- och nackdelar då unga kan följa med hur de andra kommer vidare. De ansåg, att om målet med verkstadsverksamheten är att alla unga skall ut i samhället var verksamhetsformen som sådan otillräcklig:

”tiedetään tän ratkaisun eli tota tähän kuntouttavaa työtoimintaa ja nää on nyt näitä huonompikuntoisia sit kun meillä on vielä tää porukka joka ei vielä oo niin huonossa kunnossa mutta tulee olemaan jos ei tehdä sitä ratkaisua tähän väliin. Tässä on pakko rakentaa se kuten monissa muissa kaupungeissa on normaali pajatoimintaa. Missä me saadaan ne terveet vähän niin kuin jo ei pääse kouluun, vähän jo syrjäytymisvaarassa olevat muut ne on vielä niin sanottu vielä terveen kirjoin.”

”Että nyt tavallaan meillä on eteenpäin meno, että jos olis vaikka pajatoimintaa se olisi kuus tuntista, tämähän on neljä tuntista niin meillä ei ole mahdollista nostaa kun neljää tuntii. Elikä tavallaan meidän työ loppuu vähän niinkun kesken mun mielestä tästä puuttuu nyt se seuraava piste. Koska sit vasta voidaankin miettiä että lähtekö kouluun. Koska koulussa ne joutuu kuitenkin olla se kuusi tuntia ainakin vähintään. Se on jo aika suuri kynnys. ”

Ledningen och samarbetspartnerna är av samma åsikt med personalen om att gruppen består av unga i olika livssituationer. De alla anser att de unga följer noga med hur jämlikt unga på verkstaden behandlas. I praktiken är detta omöjligt.

”Nu accepterar dom varandra men dom e liksom otroligt noga med det här att det skall vara rättvist. Om den där får och den där får så då skall jag få.”

”Det där upplever jag kanske som den största utmaningen på det viset både för handledarna också för ungdomen, när de faktiskt är så olika och i så olika livssituationer.”

Det ansågs i intervjuerna med ledarna och samarbetsparter i Raseborg (Puustinen, 2015) att det finns eventuellt möjligheter att bättre handskas med problematiken genom att poängtera ungas olika situationer då det görs individuella planer så att de unga skulle bättre förstå vad det betyder i praktiken:

”Det finns inga kollektivavtal som vi gör att nu alla skall vara där den och den tiden.[] Det är kanske det man får ta med ungdomarna diskussion om, vad handlar det om, att vi gör individuell plan, vad handlar det om för din del men det kan vara helt annat för den andra liksom. Att få kanske förståelse över å min livssituation är helt annorlunda än min kaveris.”

Personalen ansåg att de skulle ha behov av bättre samarbete myndigheter emellan. De önskade främst mera information om den unga då den börjar på verkstaden, och uppgifter om vilka hjälpformer den unga redan prövat på samt vad som fungerat/ inte fungerat. Ledningen och samarbetspartnerna ansåg att det inte alltid är bra om personalen känner till den ungas bakgrund. Det är bättre om de skapar sig en egen bild och att den unga själv berättar om sin bakgrund.

”Liksom ibland så kommer dem hit, man har ingen bakgrund att varför betar den där personen sig såhär att har den läs- och skrivsvårigheter,[] Och sådana bakgrunder tycker jag att lite information borde man få.”

”Att du får bästa förtroendet och bästa kontakten av ungdomen när den kommer själv med de här svåra sakerna som den har.”

Personalens handlingsutrymme

På basis av Bikva-processer kan man tänka sig att personalen i många verkstäder blir i kläm i sitt vardagliga arbete (Puustinen, 2015; Backman & Nyman, 2014; Björkenheim et.al. 2013). Å ena sidan ska de möta varierande förväntningar av unga som är i olika livssituationer och som kommer till verkstaden antingen av egen vilja eller t.ex. därför att de av ekonomiska skäl är tvungna till det. Sedan o andra sidan ställer både organisationens ledning och samarbetsparter samt politikerna olika

förväntningar för verksamhetens innehåll och resultat som borde nås via den. Förväntningar kan upplevas som orimliga: "...de (unga) har kommit igenom systemet och sedan förväntas det att något händer med det samma på ungdomsverkstaden..."

Personalen i Raseborg (Puustinen, 2015) reflekterade över de ungas "skoltrötthet" med tankar som förespråkar satsningar till förebyggande arbete. Svårigheterna i skolan kunde bero på läs- och skrivsvårigheter, mobbning och brist på stöd hemifrån. De hade förståelse för de ungas skoltrötthet och orsakerna till varför de unga inte ville söka sig till någon fortsatt utbildning. De ansåg att skolan borde ha hjälpt de unga i ett tidigare skede.

"Det som man funderar här är att med vissa av dom har gått igenom 9 års skola och ingen har tagit i dom här problemen. Att det finns ju dom här som sitter tysta och inte stör något men inte heller gör något, men ingen har tagit i det, de har bara blivit uppflyttade klass efter klass och då blir man bara lite ledsen."

Problematiken handlar mycket om självförtroende och på vilket sätt den förstärks. Förutom skolans betydelse som en central verksamhetsmiljö för utveckling av barn och unga, lyfter Kuure (2015, 14 – 15) fram nära relationer i familjen och med släktingar samt jämnåriga.

Arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte sätter ramar vilka personalen måste följa. Personalen i Raseborg upplevde att det var utmanande att planera verksamheten till följd av tidsbrist och kostnadsfrågor. Personalen önskade för egen del en planeringsdag för att bättre kunna planlägga verksamheten och komma överens om gemensamma regler. Personalen ansåg att alla unga inte alltid var medvetna om sina mål för verkstadstiden. Personalen ansåg att förslaget gällande besök på arbetsplatser och skolor var en bra idé men svår att genomföra på grund av transportsvårigheter.

"Nyt on tehty raamit kuntoutuvaan työtoimintaan, niin sitten meidän pitää vaan hyödyntää sitä mitä me pystytään, ei me voida sen enempää tehdä, ei me saada näistä ammattimiehiä, ammattinaisia, tai opiskelijoita. Meillä on kädet sidottu siihen asti nyt vaan pitäisi olla se seuraava tai sitten meillä pitäisi olla enemmän näitä terapeutteja apuja tässä. Me pystymme tekemään nää päivän työtoimet ja opettaa arjenhallintaa mutta siihen se jää melkein. Ja sitten kun ei ole rahaa käytössä niin sitä vähemmän on mahdollisuuksia."

I och med att unga som deltog i Bikva-processer inom DelSam-sammanhang var färdiga med att komma fram med sina åsikter om hur verksamheten borde utvecklas tyder på någonting positivt. För det första upplevde de unga att de har värdefulla åsikter och idéer. Det kan även tolkas som ett positivt tecken med tanke på självförtroende. För det andra, kan man anse att de tänkte att deras åsikter har

betydelse både för personalen och ledningen samt mera generellt i kommuner. Allt detta kan tolkas som en bekräftelse för det arbete som gjorts med unga i olika verksamhetsenheter.

Innehåll för verksamhet i svenskspråkiga ungdomsverkstäder varierar stort även om allmänna målsättningar uttrycks ganska lika (Wrede-Jäntti & Wester, Cecilia, 2015). Preliminära resultat på basis av intervjuer för att kartlägga situationen i alla svenskspråkiga eller tvåspråkiga verkstäder öppnar upp en utmanande situation med tanke på nationella målsättningar för att utveckla verksamheten vidare (ibid.). Situationen är i många avseenden likadan gällande finskspråkiga verkstäder (Lipponen, 2015; Kuure, 2015). I och med att verkstäderna upprätthålls som kommunal verksamhet eller som köptjänster som kommunen ansvarar för, finns det stor variation både gällande utsträckning och kvalitet i verksamheten (ibid.)

På samma sätt som det finns många olika vägar för de unga att hitta sin väg in till verkstaden i Raseborg, representerar även personalen som rekryteras till arbetet en mångsidig bakgrund (Puustinen, 2015). Det finns allmänt en stor variation vad gäller personalstyrkan och personalens utbildningsbakgrund på ungdomsverkstäder (Wrede-Jäntti & Wester, 2015). Detta kan anses innebära en utmaning både för alla medlemmar i personalen samt för ledare av verksamheten.

Det är av betydelse med tanke på målet för verksamheten att personal som jobbar i daglig kontakt med unga har svårt att beskriva gemensamma målsättningar (Puustinen, 2015). I Raseborg önskade personalen mera tid för att planera verksamheten tillsammans. Att ha unga hela tiden närvarande ger inte lugnet som skulle behövas för djupgående diskussioner. De som borde kunna hjälpa unga mest konkret, är ofta så bundna i praktiska sysslor att det är svårt att se klart; det skulle behövas mera distans till eget arbete. Personalen på olika verkstäder uttryckte behovet att få distans till sitt jobb med att kunna ha gemensam planeringstid eller att ha möjlighet till arbetshandledning (Backman & Nyman, 2014; Puustinen, 2015).

Intervjubaserad analys beskriver hurdana alternativ personal som jobbar med unga har använt sig av då delaktighetspolitiken implementeras (Närhi et.al. 2014). Resultaten är intressanta även i relation till aktiveringsåtgärder som förverkligas på ungdomsverkstäder. Närhi et.al. lyfter fram tre alternativ.

- 1) Personalen ger upp som professionella och använder sin rätt till behovsprövning (harkintavalta) för att kontrollera klienten, inte för att professionellt och etiskt stöda klienten; ungas delaktighet möjlig inom strikta ramar på systemets villkor
- 2) Personalen protesterar kollektivt och radikaliseras

- 3) Personalens handlar kreativt inom sitt trånga handlingsutrymme => söker fram tillsammans med klienter fungerande lösningar oberoende av systemet och genom att använda dess resurser

För att tillgodose ungas behov borde uppmärksamhet läggas på behov hos alla dem som jobbar med unga. För att de kunde handla kreativt (jämför Närhi ovan) för att skapa en sådan verksamhetsmiljö som möjliggör empowerment för unga, är det av betydelse att de själva känner sig empowered (se. t.ex. Siitonen, 1999). Att personalen får stöd för sina handlingar, kan vara avgörande för de unga. Adams (2008, 17) betonar både tänkandet och görandet då han definierar "Empowerment in practice" enligt följande:

"The continuous interaction between critical reflection and empowering practice, that is, the continuous in and out cycle of reflecting-acting-evaluating and the interplay between thinking and doing."

4.3 Ledning med klara målsättningar

Ledningen och samarbetspartnerna i Raseborg (Puustinen, 2015) upplever att målet för verksamheten är klar:

"...så är målet att kunna stöda ungdomarna i vardagen och få dem tillbaka på rätt spår och efterhand sedan börja söka olika former för fortsättning härifrån. Är det studier eller arbetsprövning eller vad det är. Det är den där grundmålsättningen. Sen om man går in på verksamheten så är det sen en annan sak hur man bygger upp den."

Helhetssyn

Ledningen och samarbetspartnerna i Raseborg bekräftade att verksamheten på ungdomsverkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte. Det är

frågan om en ung verksamhet i kommunens egen regi, som håller på att skapa sin verksamhetskultur. Detta skapar såväl utmaningar som förutsättningar. Linjedragningen för verksamheten i rehabiliterande syfte var att det finns en möjlighet för den unga att delta i verksamheten upptill 3 år. Ledningen och samarbetspartnerna höll också med om att flera ungdomar i gruppen mår psykiskt väldigt dåligt och att det skulle finnas behov av en verksamhet som skulle fylla deras behov bättre.

"För det enda som finns på ungdomsverkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte. Att på många andra ställen så går dom på ungdomsverkstaden på arbetsprövning men här har vi bara det där rehabiliterande."

"Håller helt med att det är en sån där blandad grupp. Det har jag ju sagt att vi skulle behöva Tamfix full med ungdomar, som skulle mera koncentrera sig på det där mentala psykiska måendet. Vi har nog sådana som är i jätte dåligt skick här ibland."

"En blandad grupp kan ju också vara positivt på ett sätt för det är ju alltid också roll man ger en modell till dom andra."

Ledningen och samarbetspartnerna diskuterade också personalens behov att utveckla verksamheten. De ansåg att det fanns möjligheter, men ledningen är bunden till en budget som måste följas. De diskuterade även personalens önskan om en planeringsdag och verksamhetsplanering.

Aktiveringsplaner med unga

Ledningen reflekterade även över sitt arbete med de unga. Samarbetet med de unga gäller främst aktiveringsplanen och den uppgörs alltid tillsammans. De antog att de unga var nervösa vid samarbetet med myndigheterna och detta påverkade de ungas deltagande. Ledningen och samarbetspartnerna ansåg ändå, att de unga deltar mera än vad de själva anser.

"Jag tänkte just att alla aktiveringsplaner görs tillsammans med dom och man frågar alltid deras åsikt att vad har dom för tankar, vad har dom för idéer själva. Så där e dom ju alltid med. Det kan aldrig göras en aktiveringsplan utan en klient."

"Men jag vet att många är jätte nervösa att sen när det är över så är dom att var det dethäran. Riktigt så att man ser att nu kan dom andas."

"Dom e kanske mera med som du just sa, mer än vad dom själva uppfattar."

4.4 Ett politiskt ansvar

Frågan om empowerment kan betraktas även med tanke på större sammanhang som t.ex. gällande politik (Kuure, 2015, 12). Adams (2008, 169 -170) lyfter fram behovet att se processer som leder till empowerment lika viktiga som själva slutresultatet:

"Empowerment as a process is as important as a product. Viewed in these terms, empowerment is a theoretical approach to participatory inclusion and social justice, rather than a technique merely enabling the individual to benefit. The ideal is an empowering society, committed to both the process and outcomes of empowering citizens and practitioners. It is not sufficient to work with individuals, out of their group, family, organizational, social, political and economic context. Empowering practice needs to engage with the social and political as well as with the personal dimensions of people's

lives, so that empowerment practice engages with inclusion, participation and social justice."

Ledarna och samarbetspartnerna har liksom personalen förståelse för den unga, att de går miste om pengar då de går vidare i rätt riktning. De upplevde lagstiftningen jobbig och osmidig. Ledarna och samarbetspartnerna lyfte fram, att flera av de unga på verkstaden har ekonomiska problem. För att kunna hjälpa dem vidare i livet, måst de också stöda de unga att få det ekonomiska under kontroll. Pengafrågorna upplevdes som viktiga att diskutera med de unga och samtidigt få dem motiverade att inte leva på sociala stöd i framtiden.

"Ungdomen skulle ha det här ekonomiska någorlunda i skick, alla utmätningar kanske någorlunda under kontroll, betalt nånting på studiestöd från tidigare.[]. Dom har ju ända så pass många stora problem ändå helhetsmässigt sett att inte klarar dom, inte kan dom själva reda upp sånt, utan dom behöver nog stöd och hjälp med det."

"Dom mistar 180e i månaden skattefritt. Om de är fem dagar i veckan, plus resekostnader. Dom får arbetsmarknadsunderstöd, bara. Bara, det är inte någo bara det heller. Men jag förstår dem, men det här är lagstiftningen det kan vi inte göra så hemskt mycket till, vi."

"det härän som är så idiotiskt, att vi har undervisningsministeriet och så har vi social- och hälsovårdsministeriet och höger handen vet inte alls vad den vänstra handen håller på med och hur det inverkar det här ekonomiska på ungdomarna."

Servicesystemet för ungas välfärd beskrivs ofta som splittrad och svårt att begripa (Kuure 2015, 50; se även Westerback, 2014). En orsak till detta är relation mellan de samhälleliga aktörer som ansvarar för lagstiftning och de som sköter implementering av lagstiftning. I och med att lagarna implementeras för största delen på kommunnivån, innebär det kommunala självstyre en stor variation för vad som görs och hur. En del av serviceproduktion har öppnats till marknadens och sedan förverkligas en del verksamhet i projektform med kortvarig finansiering. (ibid.) Det finns utmaningar att möta ungas behov på flera nivåer:

"Nuorten parissa työskentelevien työpaineet tuntuivat kasvaneen, ja työsarka näyttää samaan aikaan leventyneen ja kaventuneen. Yhtäältä nuorisotakuu on tuonut uusia velvoitteita, toisaalta asiakkuus- ja tuottavuusnäkökulma on omiaan kaventamaan nuorten ja nuoruuden kokonaisvaltaista kohtaamista. Nuorisotakuu tarjoaa kuhmuraisten maaperän myös poliittiselle ohjaukselle. Ikiaikaiset nuoruuden jännitteiset jäsenyykset nousevat esille nuorisotakuun ympärillä. Tällaisia ovat esimerkiksi tuen ja kontrollin tai kannustimien ja sanktioiden kaltaiset poliittisen ohjauksen vastinparit." (Gretschel et.al. 2014, 12)

Många aktörer är med för att förverkliga de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som riktas till unga. Strukturer ändras kontinuerligt. Arbets- och näringsbyråerna

omorganiserade sina tjänster i början av året 2013 till tre verksamhetslinjer (Ahonen-Walker & Pietikäinen, 2014, 72 – 73). Förändringar på den strukturella planen skapar ostabilitet i verksamhetsmiljöer där olika professionella arbetar med unga. Möjligheter för professionella och unga att skapa betydelsefulla relationer med varandra beror på många sätt av slumpen. För att de unga som behöver stöd, kunde få en chans att bli empowered, behövs det sådana konkreta sammanhang i vilka det möjliggörs (se t.ex. Siitonen, 1999; Kuure, 2015, 19-21, Ahonen-Walker & Pietikäinen, 2014, 72 – 73)

På ett mera allmänt plan är det frågan om medborgarskap, vad var och en av oss har för rättigheter och skyldigheter i vårt samhälle. I detta avseende är frågorna om grundrättigheter centrala (Finlex). Adams (2008, 138) lyfter frågan om medborgarskap i fokus i sin diskussion om empowerment:

“Citizenship refers to the status of citizens, with its related rights, privileges, powers, duties and responsibilities of social, political and community involvement and participation.”

Begreppet medborgarskap i samband med social trygghet och arbete har problematiserats med nya begrepp som *prekariat* och *denizen* av Guy Standing (2014b). Standing (2014a, 16 – 32) definierar drag som beskriver prekariat, *“a new class in the making”* enligt följande:

- *Distinctive relations of production*
- *Distinctive relations of distribution*
- *Distinctive relations to the state*
- *Lack of control over time*
- *Detachment from labour*
- *Low social mobility*
- *Over-qualification*
- *Uncertainty*
- *Poverty and precarity traps.*

Standing poängterar att prekariatet inte är en enhetlig grupp samt. Enligt Standing, är *“denizens”*, jämfört med medborgarna, fortfarande i särskild relation till staten, men de får inte längre det skydd som erbjuds för medborgarna. Han betonar medborgarens rätt till ett korrekt rättsförfarande. I förverkligandet av aktiveringspolitiken kan detta vara avgörande. Då ungdomsgarantin i Finland från och med 2013 har implementerats samtidigt med förnyandet och omorganisering av TE-byråernas tjänster, anser Ahonen-Walker & Pietikäinen (2014, 72 – 73) att speciellt de unga som skulle ha behövt mest stöd har fallit utanför. På det praktiska planet är det frågan om unga som inte klarar av att anmäla sig som arbetslösa i och med att systemet är så komplicerat och det finns inte tillgång till personlig service. Har den unga inte en status som arbetslös, har hen inte heller rätt till

aktiveringsåtgärder som ingår i ungdomsgarantin. På kort sikt kan det se ut att ungdomsarbetslösheten på lokal och nationell nivå har minskat, även om det i verkligheten kan vara fråga om det att det är flera unga som har fallit helt utanför. (ibid., se även Kapanen, 2015, 74)

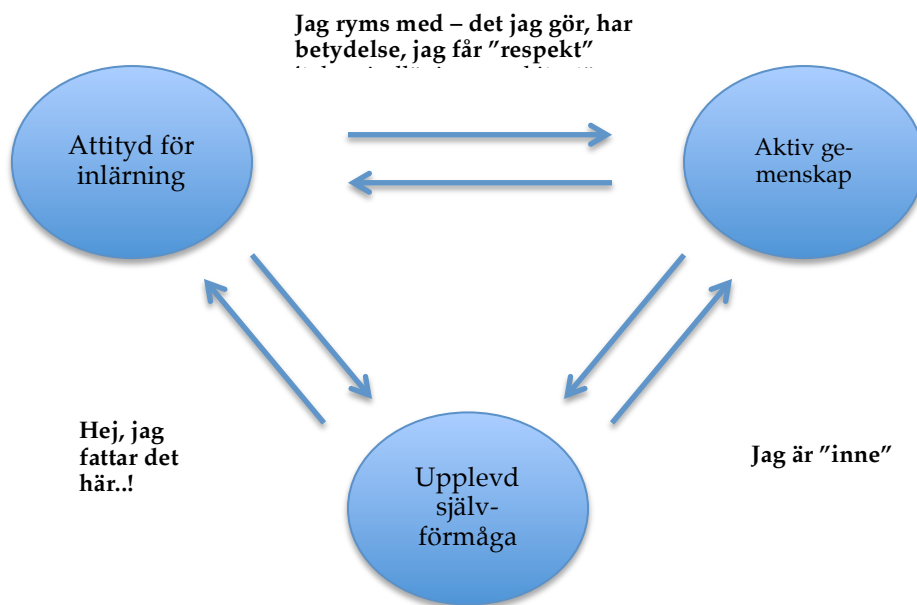
5

Hoppfullhet inom aktiveringsåtgärder

Uppsökande ungdomsarbete och ungdomsverkstäder är de delområden, vilka inom ungdomsgarantin fungerar bäst (Kaipiainen, 2015, 70). I samband med evaluering av ungdomsgarantin har det lyfts fram behovet för förebyggande arbete. Vidare betonas effektivisering samt koordinering av olika serviceformer (social-och hälsovård samt rehabilitering) som riktas till unga som är i allra svåraste situation (ibid.). En betoning på konkreta åtgärder kan resultera till att det kan öppnas upp nya möjligheter för individer att söka sin plats i samhället inom aktiveringsåtgärder (Watarai, 2012, 12 - 13). Förutom konkreta aktiviteter behövs det möjlighet till betydelsefulla personliga kontakter (Koskinen, 2015). Ahonen-Walker & Pietikäinen (2014, 73) beskriver behovet enligt följande:

” Käytännön työssä on käynyt selväksi, että nuorten tarve olisi nimenomaan saavutettaville ja kasvokkaisille palveluille – palveluille, jotka ovat sekä fyysisesti että henkisesti lähellä nuoria. Palveluilta ei myöskään tule odottaa aina nopeita ja välittömiä tuloksia, mutta niiltä tulee edellyttää nuorilähtöisyyttä. Jotta nuori voi löytää aidosti kestäviä ratkaisuja, itsensä etsimiselle ja kasvamiselle on joskus annettava aikaa. Erilaiset pakot, kapeat aikaikkunat ja sanktiot toimivat nuorten kohdalla heikosti, ja vastakkaisesta pyrkimyksestä huolimatta tuloksena on usein putoaminen ja katoaminen.”

Kuure (2015, 20) menar att det inom verksamheten som erbjuds för unga känns igen vissa element som utformar en positiv cirkel för den ungas inläring. Cirkeln består av upplevd självförmåga (self-efficacy, minäpystyvyy), aktiv gemenskap (toiminnallinen yhteisö) och attityd för inläring (asenne oppimiseen). I praktiken är det frågan om det att den unga får en känsla att hen ryms med, att det som hen gör har betydelse och att hen får respekt för vad hen gör. Att kunna göra någonting konkret och att få respons för det är centralt. Den positiva cirkeln för inläring har visualiserats av Kuure (2015, 20). Nedan figuren översatt till svenska:

5.1 Rätt att drömma och önska?

"Sammanfattningsvis innebär vuxenblivandet bland annat förändrade attityder till arbete, nära relationer (bland annat ursprungsfamiljen), utbildning och karriär. Under de senaste decennierna har vi sett en senareläggning av familjebildning, längre utbildningstid och utökad osäkerhet när det gäller ett fast och önskat arbete, samtidigt som föräldrakontrollen har minskat avsevärt och en självtändig utforskning av liv och omvärld har blivit möjlig genom exempelvis resande, olika former av boende och nya relationer"
(Hwang & Wänqvist, 2014, 33)

Tänker man på unga som deltar i verksamheten på ungdomsverkstäder, är deras möjligheter på många sätt begränsade med tanke på hurdana möjligheter det finns att skapa sitt liv. Behovet och eventuellt en viss press till att självständigt utforska livet och omvärlden kan ta sitt uttryck även på ett problematiskt sätt:

"Suunnitellaan etelän matkoja näillä rahoilla. Ihan ihmeellisii juttuu. Ostetaan autoo. Miten mä saisin lainaa, saan vaan 500 tai 600 sitten kun mä saan sossusta ne rahat. Ihan semmosii että vaan pelataan eikä ajatella sitä."

Personalen samt ledningen på verkstäder har ändå förståelse för att de unga lever på socialstöd och att deras ekonomisk situation är svår. I gruppintervjun med personalen reflekterades mycket över de ungas förhållande till pengar som ibland kunde beskrivas som orealistiskt. De unga kunde t.ex. planera utlandsresor med pengar de fick av socialen. De unga ville inte delta i arbetsprövning eftersom de fick

mindre pengar, och de ville inte söka in till skolor för då skulle de igen gå miste om pengar. Personalen berättade, att de dagligen jobbade med dessa frågor och försökte skapa förändring i de ungas inställning till pengar:

”Ja kaikki ymmärtää mihin aikoihin tämä sosiaalituki on tarkoitettu, niin tähän on väliaikaiseen ratkaisuun että saadaan rahaa vaikeana kautena. Nyt on kasvanut sellainen sukupolvi, että jos ennen vanhaan kävi romaanit sosiaalitoimistosta hakee kelasta sen rahan, niin sanottuun palkkapäivään. Nää käyttää meidän nuoret sitä samaa, että on palkkapäivä.”

”det är viktigt att ta upp det i dom här pengafrågorna när det kommer, att nåja, hur tänker du sen leva resten av ditt liv. Att varifrån skall du sen få pengar till kläder och mat etc. roliga grejor och sådär.”

5.2 Att våga pröva på nytt

Ledarna och samarbetspartnerna diskuterade även vad som känns viktigast med jobbet. De anser att det viktigaste är att stöda och hjälpa den unga på bästa möjliga sätt:

”Att lyckas i sitt eget jobb har int att göra med det hur många unga som blir dugliga samhällsmedborgare här. Utan det har ju med att lyckas i sitt jobb är att man ger det stödet och den hjälpen den här ungdomen behöver. Sen var det slutar så det är sedan en annan femma det finns dom som alltid kommer att vara på utkomststödlistorna det kommer vi inte undan. Vi kan inte hjälpa alla, men tycker att ge dom den där chansen att få pröva, det är viktigt.”

Att ge chansen, kan betyda mycket för den unga:

”No kunhan pääsee kokeilemaan vaikka kaikenlaista siellä on se veristaspuoli ja olen ollut siellä Malte ryhmässä ja. Niillä on niin paljon eri tekemistä just.[]. Kävin ihan rakentamassa ja sain kokemusta siitä niinkun rakennusta. Se on just vähän niinkun ei nyt koulu, mutta silleen oppii tekemään uusia asioita, mitä yläasteella ei vielä kerinnyt tekee. Täällä voi niinku yrittää uudestaan.”

6

Slutord och reflektioner

Bikva som metod hämtar med sig flera nivåer och strävan är att maktrelationen styrs till fördel för brukade, i detta fall unga. Processen ger en möjlighet för alla inblandade att få sin röst hörda. Ett sätt att stöda processer som skapar förutsättningar för empowerment är att dokumentera det som brukarna har lyft fram och vad det har väckt för diskussion på andra nivåer. I detta arbetspapper har det betraktats på vilket sätt unga kan stödas på ungdomsverkstäderna specifikt beträffande ungas självförtroende.

Resultat av aktiveringsåtgärder som förverkligas i ungdomsverkstäder är på många vis beroende på vad som händer i mänskliga relationer. Det är av stor betydelse hurdan kontakt de unga får med personalen samt med andra unga. I övergångsskeden då unga hittar sin väg till verkstaden och då de far iväg är det centralt även med andra aktörer som kuratorer, uppsökande ungdomsarbetare och myndigheter t.ex. i FPA och AN-byrån. I den dagliga verksamheten är det dock personal på ungdomsverkstäder som är i nyckelposition. Ansvaret för att konkretisera de målsättningar som har skrivits in i var och ens aktiveringsplaner samt individuella planer för varje ungdom ligger hos ledarna, samarbetsparter samt personalen.

Bikva-processen förverkligat inom projekthelheten Delsam visar att det betydelsefulla som stöder unga sker i stort sätt i konkreta vardagliga möten mellan människor. För att implementeringen av aktiveringspolitiska åtgärder kunde ge resultat, borde det tas mera hänsyn till detta (se även t.ex. Ahonen-Walker & Pietikäinen, 2014). I detta papper har frågan om ungas självförtroende lyfts fram enligt hur det uppfattats enligt teorin om empowerment (Siitonen 1999; även Adams, 2008, Kuure, 2015) På samma sätt borde det eventuellt granskas hurdana möjligheter personalen på ungdomsverkstad har att bli empowered.

De av personalen på ungdomsverkstäder som har utbildning inom något praktiskt yrke saknar eventuellt kunskap och insikt på vilket sätt kunna bearbeta bekymmer som unga hämtar med sig. Arbetet kan bli tungt om man inte har tillgång till specifika verktyg för att hantera det. Bland annat olika utbildningar inom det sociala området är uppbyggda för att de utexaminerade skulle ha färdigheter att behandla sitt arbete med klienter på ett konstruktivt sätt och för att man skall orka i sitt arbete. I detta avseende är personalens önskan för till exempel arbetshandledning viktig att uppmärksamma.

Resultaten tyder även på att den personal som är i daglig kontakt med ungdomar arbetar under ett tryck och behöver hantera motstridiga förväntningar i sitt arbete. Till exempel, även om ungdomarna hade en tydlig önskan om att ha samma regler för alla, är det på den praktiska nivån svårt att genomföra eftersom deltagarnas behov varierar mycket. I denna mening verkar verkstäderna Koi i Raseborg eller JobCenter i Österbotten, inte vara undantag. Även allmänt är det svårt att ordna verksamheten så att den kunde möta individuella behov (Aho, 2014). Samtidigt varierar exempelvis utbildningsbakgrund för den personal som arbetar i daglig kontakt med ungdomarna och många har sin utbildning i det praktiska arbetet och har nödvändigtvis inte någon utbildning inom det sociala området. Denna typ av kunskapsbas är en resurs i organisationen men kräver mycket arbete av dem i de ledande rollerna, så att alla kan hitta en yrkesroll som är relevant med tanke på målet för verksamheten.

Ur ungas synvinkel är den mer generella slutsatsen på basis av dessa processer att många unga som deltar i verksamheten på verkstäder tycker att det är svårt när nästan alla arbeten kräver utbildning. Många unga har haft dåliga upplevelser i skolan såsom mobbning, vilket inte uppmuntrar till att söka till ytterligare utbildning. Många unga kan hamna permanent utanför arbetsmarknaden. Dessa ungdomar har ofta mångfacetterade, individuella problem (Westerback, 2014). Således möter inte ett mekaniskt sätt att implementera aktiveringspolitik, till exempel i form av ungdomsgarantin, de verkliga behoven hos unga i allra svåraste situationer. Genomförandet av aktiveringspolitik hämtar med sig risker att öka komplexitet i välfärdssystemet. Sett ur praktiskt perspektiv, verkar det som eventuella problem vid implementering inte skulle ha tagits tillräckligt i beaktande på politiskt nivå t.ex. med tanke på nationell koordineringsbehov gällande förnyandet av lagstiftning samt olika strukturella reformer.

På kommunnivå är det sedan frågan om handling i alla Bikvans nivåer: brukare (unga), personal, ledning och politiker. På alla dessa nivåer behövs och förväntas det ett aktivt grepp av alla för att var och en av unga kunde hitta sin roll i livet och i vårt samhälle. Vi alla växer i vårt självförtroende då vi kan bidra i det gemensamma med dem resurser vi har och för att kunna förstärka dem vid behov – att finnas i tiden.

Referenser

Adams, Robert (2008) Empowerment, participation and social work. New York: Palgrave Macmillan.

Aho, Simo (2014) Activation in Finland: why good measures seem to have low employment impact? Or what can be achieved with active labour market policy. Oral presentation based on French article in 27th Conference of the Nordic Sociological Association Exploring Blind Spots in Lund University, 14. -16.8.2014.

Ahonen-Walker, Mari & Pietikäinen, Reetta (2014) Nuorisotakuu – kermankuorintaa ja tyhjiä lupauksia? in Gretschel, Anu & Paakkunainen, Kari & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (Red.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150 Verkkojulkaisuja 76. 69 – 73.

Backman, Ann & Nyman Hanna (2014) Utvidgad handledning – vägen till sysselsättning för unga vuxna. FSKC Arbetspapper 1/2014.
http://www.fskompetenscentret.fi/Site/Data/2067/Files/AP_01_2014_Bikva%20FSKC%20Arbetspapper%20Finale2fd.pdf (hämtad 26.4.2015)

Beresford, Peter (2013) From 'other' to involved: user involvement in research: an emerging paradigm. Nordic Social Work Research, 3:2, 139 - 148.

Björkenheim, Johanna & Montonen, Mia & Söderström, Eivor & Österlund- Holmqvist, Eivor (2013) Projektrapport DelSam I – Delaktig i samhället 2012-2013 Om stöd till ungdomar på väg in i arbetlivet. FSKC Rapporter 1/2013
http://www.fskompetenscentret.fi/Site/Data/2067/Files/PR_01_2013_DelSam%201%2030092013%20FINAL48f6.pdf (hämtad 29.5.2015)

DelSam III hemsidan
http://www.fskompetenscentret.fi/vart_jobb/projekt/projektet_delsam/ (laddats ner 2.3.2015)

Eubanks, Virginia (2012) Feminist phronesis and technologies of citizenships in Flyvbjerg, Bent & Landman, Todd & Schram, Sanford (eds.) Real Social Science: Applied Phronesis. Cambridge: Cambridge University Press. 228 – 245.

Finlex = Constitution of Finland: Ministry of Justice, Finland NB: Unofficial translation The Constitution of Finland 11 June 1999 (731/1999, amendments up to 1112 / 2011 included)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf> (Hämtad 23.5.2014)

Gretschel, Anu & Paakkunainen, Kari & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena Red. (2014) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150 Verkkojulkaisuja 76.

Hwang, Philip & Wänqvist, Maria (2014) Ungdomar och unga vuxnas identitetsskapande i relation till familjen i Sorbring, Emma & Andersson, Åsa & Molin, Martin (2014) Red. Att förstå ungdomars identitetsskapande - en inspirations- och metodbok. Stockholm: Liber Ab. 20 – 43.

Högnabba, Stina (2008) Muuttaako asiakkaan puhe työkäytäntöjä? : Tutkimus Bikva-arviointimenetelmän vaikutuksista. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki: Valopaino Oy. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75525/R34-2008-VERKKO.pdf?sequence=1> (hämtad 19.5.2015)

Kapanen, Anna (2015) Monialaisen yhteistyön keskiössä Nuorten palvelujärjestelmä etsivän nuorisotyön ja työpajojen näkökulmasta teoksessa *Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 68 - 99. <http://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/4d56bd34869abf84b0d7a33366ec09d1/1432022787/application/pdf/447525/Sosiaalinen-vahvistaminen-käsitteenä-ja-palveluina.pdf> (hämtad 19.5.2015)

Koistinen, Pertti (2014) Työ, työvoima ja politiikka. Vastapaino: Tampere.

Koskinen, Raija (2015) Ungas erfarenheter av vuxna i skolvärlden - Crossroads-modellen, våra livs möts i vägsälän. Ett FSKC-arbetspapper inom projektet DelSam III, publiceras 6/2015.

Krogstrup, Hanne (2004) Evalueringsmodeller Evaluering på det sociale område. København: Systime.

Kuure, Tapio (2015) Sosiaalisen vahvistamisen määrittely ja aseman nuorten hyvinvoinnin palvelujärjestelmässä teoksessa *Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 5-67. <http://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/4d56bd34869abf84b0d7a33366ec09d1/1432022787/application/pdf/447525/Sosiaalinen-vahvistaminen-käsitteenä-ja-palveluina.pdf> (hämtad 19.5.2015)

Lipponen, Elisa (2015) Etsivien ja työpajavalmentajien kokemuksia Nuotta-valmennuksesta teoksessa *Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluina Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia*. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. 100 - 122. <http://tpy-fi-bin.directo.fi/@Bin/4d56bd34869abf84b0d7a33366ec09d1/1432022787/application/pdf/447525/Sosiaalinen-vahvistaminen-käsitteenä-ja-palveluina.pdf> (hämtad 19.5.2015)

Lahtenmaa, Jaana (2014) Liata katensä vaan ei sydäntään? Tutkijan ristiriitaisia tunnustuksia aktivointia koskevista ajatuksistaan in Gretschel, Anu & Paakkunainen, Kari & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (Red.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura Julkaisuja 150 Verkkojulkaisuja 76. 69 – 73. 207-212

Nuorisotakuu hemsidan = http://www.nuorisotakuu.fi/en/youth_guarantee (hämtad 25.8.2014)

Närhi, Kati & Kokkonen, Tuomo & Mathies, Aila-Leena (2014) Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. Janus vol. 22 (3) 2014 227 – 244

Puustinen, Annika (2015) opublicerat manuskript för examensarbete för ett masterarbete på Högre Yrkehögskolanivån. Arcada.

Puustinen, Annika (2013) De ungas röst på ungdomsverkstaden KOI En kvalitativ brukarstyrd processutvärdering. Forskningsplan för ett masterarbete på Högre Yrkehögskolanivån. Arcada.

Räsänen, Juhani. 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Järvenpää: Julkiviestintä Oy. 360 s.

Sihto, Matti (1994) Aktiivinen työvoimapolitiikka Kehitys Rehnin – Meidnerin mallista OECD:n strategiaksi. Tampere: Tampere University Press.

Siitonen, Juha (1999) Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu: Oulun yli- opisto. <http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf> (hämtad 19.5.2015)

Standing, Guy (2014a) A Precariat Charter: From Denizens to Citizens. London: Bloomsbury Academic.

Standing, Guy (2014b) A Precariat Charter: From Denizens to Citizens. Key note speech in 27th Conference of the Nordic Sociological Association Exploring Blind Spots 14. - 16.8.2014. Lund University, Sweden.

Turunen, Jenny (2012) "Han har nog varit en ganska oersättlig hjälp"
– En kvalitativ studie om den frivilliga stödpersonens betydelse för ungdomen inom barnskyddets öppna vård. Examensarbete Socionom (yh) Arcada.

Watarai, Tomoko (2012) Integration through activation? – Unfolding paradox for mobilizing will to self-help in Journal of Comparative Social Work 2012/2, 1 – 16.

Westerback, Frida (2014) Ungas mångdimensionella behov av stöd och service
- en kartläggning av svenskspråkig service som stöder ungas psykiska hälsa i Helsingfors. Presentation i seminariet SKILLNADEN Från vision till handling i arbetet med unga 18.11.2014 Helsinki.

Virtanen, Petri, Suoheimo, Maria, Lamminmäki, Sara, Ahonen, Päivi ja Suokas, Markku (2011) Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. Tekesin katsaus 281/2011.

Österlund-Holmqvist, Eivor & Söderström, Eivor (2013) Ungdomars röst i dialoger och intervjuer inom Delsam-projektet. En muntlig presentation i seminariet som 30.1.2013 ordnades inom ramen för pilotprojektet DelSam – Delaktig i samhället.
http://fskc.webbhuset.fi/Site/Data/2067/Files/Semi%20Ungdomars%20roest%20i%20dialoger%20och%20intervjuer%20inom%20Delsam-projektet%2030_1_2013.pdf (hämtad 19.5.2015)

AB DET FINLANDSSVENSKA KOMPETENSCENTRET
INOM DET SOCIALA OMRÅDET - FSKC
Georgsgatan 18 A, 00120 Helsingfors
www.fskc.fi

